

Сергій Голованов

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Інтегрований курс

Підручник для 6 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Тернопіль
Астон
2019

УДК 373.5:94(100)'' .../ 05''+
94(100)'' .../05''](075.3)
Г61

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 12. 04. 2019 № 472)**

Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Пригадаймо!

Зрозуміймо й запам'ятаймо!

Перевіряємо засвоєння
навчального матеріалу.

Працюємо з історичними
поняттями, термінами,
датами і картосхемами.

Поміркуймо разом
(Працюймо в групах).

Працюймо творчо.

Рубрика «Ерудит-Онлайн» —
ознайомлюємося з цікавими фактами.

Голованов С. О.

Г61

Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс) : підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. — Тернопіль : Астон, 2019. — 224 с. : іл.
ISBN 978-966-308-762-7

Зміст підручника відповідає чинній програмі МОН України з предмета «Всесвітня історія. Історія України. Інтегрований курс» для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Навчальний матеріал, поданий у підручнику, сприятиме розвитку аналізування й зіставлення історичних подій, а також формуванню розуміння історичного минулого українського народу як складової історії людства.

Ураховуючи новизну і певну складність вивчення історії для молодших підлітків, підручник представлено у вигляді уявної мандрівки в часі, протягом якої школярі разом з учителем можуть яскраво уявити історичні події так, ніби бачили їх на власні очі. Завдання та завдання зорієнтовані на вікові особливості шестикласників.

Видання призначено для навчання учнів (учениць) у 6 класі, студентів педагогічних навчальних закладів, а також педагогів-істориків.

УДК 373.5:94(100)'' .../ 05''+94(100)'' .../05''](075.3)

ISBN 978-966-308-762-7

© Голованов С. О., 2019
© ТзОВ «Видавництво Астон», 2019

ЗМІСТ

Подорож у минуле (звернення до шестикласників).....	5
---	---

ВСТУП ДО ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

§ 1. Повторення вивченого в 5 класі. Особливості Стародавнього світу.....	6
<i>Практична робота № 1 «Відлік часу в історії»</i>	12

РОЗДІЛ I. ПЕРВІСНІ СПІЛЬНОТИ. АРХЕОЛОГІЧНІ КУЛЬТУРИ

§ 2. Виникнення людини.....	15
§ 3. Становлення людства.....	20
§ 4. Господарство первісних людей.....	23
§ 5. Розвиток господарства. Неолітична революція.....	28
§ 6. Духовна культура та вірування людей.....	32
<i>Практична робота № 2 «Основні стоянки й пам'ятки первісних людей на території України»</i>	35
§ 7. Трипільська археологічна культура на території України.....	37
§ 8. Початок формування держави та цивілізації.....	41

РОЗДІЛ II. СТАРОДАВНІ ЦИВІЛІЗАЦІЇ АЗІЇ ТА АФРИКИ

Тема 1. СТАРОДАВНІЙ ЄГИПЕТ

§ 9. Цивілізація долини Нілу.....	46
§ 10. Єгипетська держава.....	52
§ 11. Розквіт могутності Єгипетської держави.....	56
§ 12. Релігія, міфологія та культура Стародавнього Єгипту.....	61
<i>Практична робота № 3 «Міфи та релігія Стародавнього Єгипту» (у додатку за QR-кодом)</i>	66

Тема 2. ЦИВІЛІЗАЦІЇ ПЕРЕДНЬОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ.

§ 13. Найдавніші держави Дворіччя. Стародавній Вавилон.....	69
§ 14. Фінікія та її сусіди в давнину.....	73
§ 15. Месопотамія в I тис. до н. е.	79
<i>Культура та релігія народів Передньої Азії (на розсуд учителя в додатку за QR-кодом)</i>	86

Тема 3. СТАРОДАВНІ ІНДІЯ ТА КИТАЙ

§ 16. Стародавня Індія.....	88
§ 17. Релігія та культура Стародавньої Індії.....	92
§ 18. Стародавній Китай.....	96
§ 19. Релігія та культура Стародавнього Китаю.....	100
<i>Практична робота № 4 «Писемність, освіта і наукові знання в Стародавньому Китаї»</i>	104

РОЗДІЛ III. АНТИЧНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ СУСІДИ

§ 20. Особливості цивілізацій Стародавнього Сходу й античної греко-римської цивілізації.....	107
--	-----

Тема 1. СТАНОВЛЕННЯ АНТИЧНОЇ ГРЕЦЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

§ 21. Природа та населення Стародавньої Греції.....	110
§ 22. Мінойська й Ахейська палацові цивілізації.....	112
§ 23. Греція у VIII–VI ст. до н. е.....	116
§ 24. Завершення становлення держави в Афінах.....	118
<i>Практична робота № 4 «Спартанський поліс. Побут і виховання спартанців»</i>	122

§ 25. Велика грецька колонізація	124
§ 26. Кіммерійці та скіфи на території сучасної України	127
<i>Практична робота № 5 «Геродот про скіфів. Історичні джерела про Скіфський похід Дарія I» .....</i>	131

Тема 2. АНТИЧНА ГРЕЦЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ КЛАСИЧНОЇ ДОБИ

§ 27. Греко-перські війни	135
§ 28. Розквіт афінської демократії	140
<i>Практична робота № 6 «Господарювання та повсякденне життя в Давній Греції» .....</i>	144
§ 29. Втрата Грецією незалежності	147
§ 30. Досягнення грецької культури	150
<i>Практична робота № 7 «Архітектура та скульптура в Давній Греції» .....</i>	153
<i>Практична робота № 8 «Міфологія та релігія давніх греків» .....</i>	156

Тема 3. ДОБА ЕЛЛІНІЗМУ

§ 31. Східний похід Александра Македонського	160
<i>Практична робота № 9 «Особистість і діяльність Александра Великого за історичними джерелами» .....</i>	165
§ 32. Утворення та розквіт елліністичних держав у IV–II ст. до н. е. Елліністична культура	166

Тема 4. СТАРОДАВНІЙ РИМ У VIII–I ст. до н. е.

§ 33. Природні умови Італії та виникнення Рима	172
§ 34. Римська республіка V ст. до н. е. – середини III ст. до н. е.	174
§ 35. Воєнна експансія Риму й утворення Римсько-Середземноморської держави	177
<i>Римська армія (на розсуд учителя в додатку за QR-кодом) .....</i>	181
§ 36. Римське суспільство в середині III ст. до н. е. – середині II ст. до н. е.	182
§ 37. Римляни та їхнє життя	184
§ 38. Римська республіка в II–I ст. до н. е.	187
§ 39. Руйнування та падіння республіканського ладу в Римі	189

Тема 5. ПАДІННЯ РЕСПУБЛІКИ І РАННЯ ІМПЕРІЯ

§ 40. Встановлення імперії в Римі	193
§ 41. Римська імперія в I–II ст. н. е.	195
§ 42. Місто Рим і життя його мешканців	199
§ 43. Виникнення християнства	201

Тема 6. ПІЗНЯ РИМСЬКА ІМПЕРІЯ

§ 44. Римська імперія в II–III ст.	203
§ 45. Пізня Римська імперія в IV–V ст.	205
<i>Християнська церква (на розсуд учителя в додатку за QR-кодом) .....</i>	206
§ 46. Падіння Західної Римської імперії	206
<i>Культура Давнього Риму (на розсуд учителя в додатку за QR-кодом) .....</i>	209

РОЗДІЛ IV. ВНЕСОК ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ, КУЛЬТУР, НАРОДІВ В ІСТОРІЮ ЛЮДСТВА

§ 47. Антична цивілізація та Україна	212
§ 48. Суспільне й господарське життя, духовний світ давніх слов'ян	216
§ 49. Слов'яни під час Великого переселення народів	218
§ 50. Витоки сучасних цивілізацій	221
<i>Словник термінів. Відповіді на кросворди та ребуси (у додатку за QR-кодом) ..</i>	223
<i>Табличка-пам'ятка з римськими числами .....</i>	форзац 3
<i>Хронологічна таблиця .....</i>	форзац 3-4

Навчальне видання

ГОЛОВАНОВ Сергій Олександрович

**Всесвітня історія. Історія України
(інтегрований курс)**

Підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

У виданні використані ілюстрації
з інтернет-видань, що розміщені у вільному доступі

Головний редактор *Іван Білах*
Редагування: *Марія Жук, Богдан Мельничук*
Художник *Любомир Бейгер*
Ілюстровані картосхеми *Мирослав Зінкевич*

Підписано до друку 15.06.2019 р. Формат 70×100/16.
Ум. друк. арк 18,144. Обл.-вид. арк. 16,33. Наклад 20 012 прим.
ТзОВ «Видавництво Астон» 46006, м. Тернопіль, вул. Гайова, 8

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ТР №28 від 09.06.2005 р.
www.aston.te.ua, e-mail: tovaston@gmail.com